

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY

Szerkesztő: P AP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. A kik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárhoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Uj hang Debrecenből.

„Érik a gabona
Melegek a napok.“
Petőfi.

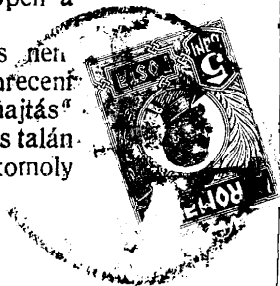
Habár későre, de nem elkésve megérkezett hozzánk is a debreceni „Hit és Élet“, Révész Imre református teológiai tanár lapja. Első száma a II. évfolyamnak, és ez minket igen közelről érdekel, mivelhogy egy másik lap cikkét, amely így szólott „Unitáriusok Debrecenben“ és amely biztonnyal súlyos dolgokat mondott a debreceni reformátusok ellen azért, hogy átengedték az unitáriusoknak a debreceni református templomot istentiszteletök megtartására.

El kell ismerni, hogy nem kicsiny eseményről van szó, mert azóta, hogy Dávid Ferenc Mélusékkal megtartotta vala nagy disputációját (bizonyosan a református templomban) ilyen csodás dolog nem történt Debrecenben.

De hát változik az idő s változtat bennünket. A mai református lelkipásztor, hihetőleg püspöke tudtával, szívesen kinyitotta temploma ajtaját az unitáriusok előtt, hogy ott imádkozzanak az ő „egy igaz Istenökhöz.“ Az égi Atya biztonnyal örvendezett az ő alföldi gyermekei atyafiságos jó cselekedetének, meg is hallgatta az unitárius lelkipásztor könyörgését, melyben hálálkodó szível áldást kért a jó „keresztény“ testvérré és gyülekezetére.

A „Hit és Élet“ jóakaratu és csillapító cikke egyben ki is oktatja „kálvinista magyarjait“, mintha talán azok össze találnák téveszteni „az unitárius hitet, amelyben ami jó és szép van a tiszta szellemség, puritán morál, nemzetkonzerváló erő — tulajdonképpen a kálvinizmus világtájának egy érdekes oldalhajtása“.

Biztosíthatjuk debreceni laptársunkat, hogy az unitárius nem szokott hálátlan lenni s talán lehetne úgy fogni föl azt a debreceni kirándulást is, mint gyermeki hálát, mely szerint az „oldalhajtás“ azt a mi je „jó és szép“ elvitte a törzsökhez, hogy élvezhessék s talán gyönyörködjék is benne. És itt kezdődik valóban a dolog komoly

16

oldala. Az evangélium hirdetése nem privilégium. Az Isten igéje közös kincs. Ahhoz hozza férhet minden lélek és azt hirdetni kell mindenkinek „alkalmas és alkalmatlan időben“. Az Isten igéje olyan mint a buza-csira, ha jó földbe vettetik ki kél s ha napsugárt kap felnő, ha szélhúvás éri megerősödik és a vihar rombolását jobban kiállja.

Okos gazda nem emel kínai falat a vetése körül s ennek egészen így kell lenni az evangélium magvával is. Nekünk nemcsak „a praktikus atheizmus“ pusztító viharja ellen kell védenünk népünk hitét és szívét, hanem a kommunizmus, bolsevizmus és hasonló „ideológiák“ ellen, amelyek Középeurópa romjai fölött tombolnak.

Távol áll tőlünk, hogy tiszteletre kötelező debreceni barátainkat kioktatni szándékoznánk, de talán megengedhető az a figyelmeztetés, amely minden protestánsnak, tehát az unitáriusnak is szól, hogy lépjenek közelebb a nép szívéhez és táplálják a mai időhöz illő eledellel. A debreceni régi stílus kora tökéletesen lejárt. A „kálvinizmus“ hangoztatása házilag lehet jó eszköz mindaddig amíg morális puritanizmust jelent, de dogmai alkalmazása — ezer példa mutatja — nem terem jó gyümölcsöt.

Érik a gabona, melegek a napok. Az aratni való gabona sok, az arató kevés. A régi jó székely szokás azt tartotta, hogy a gyengébb gazdának segítségül küldötték az erősebbek a fiatalokat egy jó délutánra, néha egész napra is.

Igy „vették néhány óráig igénybe a debreceni református egyház szivességét“ a „bérces kis hazájukból ostorral kivert nemes székely atyánkfiai, hű unitáriusok és jó keresztyének“. Szépen és a mai idők lelkét helyesen fölismerő szavakkal mondja a „Hit és Élet“ cikke: „különös hálát kell adni a sziveket mozgató Istennek, hogyha ezek a hazában honjukat nem lelő magyar testvéreink új lakóhelyükön is megkeresik ősi hitük gyakorlására a módot, gyökeréből kiszakgatott lelkük számára a közös imádás tüzhelyét“.

Mi itt Erdélyben már több száz év óta járunk egy templomba református testvéreinkkel. Az új idő arra is megtanított, hogy egy iskolában tanítsuk gyermekeinket és együtt járjuk a Kálváriát nemcsak velük, hanem róm. katolikus és evangélikus magyar testvéreinkkel is. Ilyen az Isten munkája, aki minden rosszból jót hoz számunkra.

Dr. Boros György.

A nyár nem szokott háladatlan lenni. Aki szorgalmas volt ősszel és mélyen szántott, kap tőle magasra nőtt és telt buzakalászt. Aki tavasz kezdetén szorgalmasan gyomlálta a töviset, kap tiszta buzaszemet. A jóért jóval szoktunk fizetni. Istennek legtetszőbb az a fizetés, amelyet az ő magas céljai megvalósítására fordítunk. És ő azt mondotta: legyenek tökéletesek. A tökéletesség a lélek művelésével kezdődik. Adjatok az iskolának abból, amit Isten nektek adott, mert akkor kedvesek lesztek Isten előtt.

Tóth Olivérné 'Sigmund Gizella.

Egy derék, kedves, szeretetreméltó nőt kisértünk nemrég utolsó útjára, Torda város társadalmának sokáig munkás tagját: Tóth Olivérné 'Sigmund Gizellát.

Tordaturban született 1856-ban, Marosvásárhelyt végezte a felső leányiskolát. Elemi tanítónői oklevelét 1875-ben Kolozsvárt szerezte meg, majd a budapesti polg. iskolai tanítónőképzőbe ment, hogy a nyelv-, történettudományi szakot végezze. 1876-ban Brassóban áll. elemi iskolai tanítónő lett, 1881-ben nevezték ki a tordai áll. polgári leányiskolához rendes tanítónővé; mivel azonban itt mennyiségtan tanítóra volt szükség, az éles esszű, gyors felfogású leány magánúton megszerezte a mennyiség-természettudományi szakra képesítő diplomát. Ez időtől kezdve évtizedeken át volt a tanügynek buzgó munkása. Tanítványai, mint jótékony napsugár, úgy emlékeznek vissza az ő derűs, kedves, jószágos lenyére. Mint az iskolai takarékpénztár kezelője, korán takarékoságra szoktatta növendékeit s biztatására a kisleányok gyermekes buzgalommal gyűjtögettek a 10—20 filléreket.

Nehány, főleg a természettudományok köréből vett, érdekes felolvasást tartott, ilyenek „A természettudományok alkalmazása a háztartásban“, „Az ember viszonya az állatvilághoz“ és mások. Hogy mennyire meg tudta nyerni hallgatóit, leginkább bizonyítja az, hogy volt felolvasása, melyet közkívánatra újabb összejövetelemmel kellett ismételnie. Igen jól sikerült néhai Májay István tordai tanárról tartott emlékbeszéde. „A vallásos és erkölcsös nevelésről“ készített dolgozata kitűnő megfigyelő képességről, tudatos nevelői munkásságáról tanuskodik.

1914-ben a polgári leányiskola igazgatójává lett. Az első háborus évek alatt az őt minden munkájában jellemző lelkeséggel dolgozott azon, hogy ő maga és iskolája kivegye részét a nőket megillető háborus munkákból.

Az iskolai élet azonban életének csak egyik oldala volt. Még 1884-ben felesége lett Tóth Olivér későbbi városi tanácsosnak, kivel mindvégig a legharmonikusabb életet élte. Amilyen lelkes és kedves az iskolában, ugyanolyan volt otthonában is. Olvasottsága, szellemes megjegyzései, beszélgetés közben hirtelen felvillanó ötletei társalgását különösen vonzóvá tették. Embertársai megtélelésében nemes optimizmus vezette. Mindenkiiben akart és tudott méltánylandó vonásokat felfedezni; fölényes intelligenciájú emberek módjára sokat megértett és sokat megbocsátott.

Gyerekei nem voltak s házuk mégis mindig hangos a gyer-

mekektől. Unukahugai, öcsesei, rendre amint felcseperedtek s a tordai polgári iskola vagy gimnázium tanulóivá lettek, évekig találtak igazi otthonot Gizella nénijüknél s élvezték és érezték az ő szerető édes anyai gondozását. S ennek a második otthonnak s önzetlenségében valóságos édes anyai szeretetnek melege kíséri őket tovább is egész életükön át.

1916-ban 40 évi működés után nyugalomba vonult, hogy lelkiismeretes munkája jutalmaképpen férjével együtt élvezze otthonát, kertjét, virágait s gyönyörködjék rajongásig szeretett testvérei gyermekeinek haladásában. A sors azonban nem engedte, hogy ezek az évek derűsek legyenek. Egyre súlyosodó betegség tette nehezzé, később már-már elviselhetetlenné életét, míg végre 1922 november 22-én a halál jótékonyan megváltotta gyötrelmes szenvedéseitől.

Értékes egyéniségének emlékéért szeretettel őrzik rokonai, ismerősei, hálával és elismeréssel egykori tanítványai.

Torda.

Varga Ila.

A buzakalász.

Buzakalász szerelmesem feléd fordul tekintetem. Rád gondolok, ha álmodom, tőled várom boldogságom.

Egy parányi szem voltál csak, mikor kezemben fogtalak. Félve, bizva szórtam veled társaidat fölpuhított jó földembe. Elfedtelek puhán, simán. Hívtam rád az esőcseppet. Vártam, lestem mozdulásod. Mikor pirossas kis ujjad fölnyujtottad s intettél a napsugárnak, első örömhír volt nekem. Már tudtam, hogy találkozunk. Tudtam, hogy ha lejár a tél, elmegy rólad a hószemfedél, újból keresed a napot, tagba szakadsz, magasra nősz, szép sudar termeteddel, pirosuló nemes arcoddal csábítani fogsz minden embert.

Itt vagy, szép vagy s én bámullak és szeretnék harsogó fűr-madár lenni, lábadohoz fészket rakni. Szeretnék melletted élni, pitypalattyot énekelni. Fiaimat fölnevelem, nagy gonddal megtanítom, hogy tégedet becsüljenek, mindig hiven szeressenek, mert te voltál őrizőjük, elfedőjük, puha ágyban ringatójuk.

Buzakalász, aranytenger, szeret téged a szellő is. Reád borul, ringatózik, végig szalad s újra kezdi. Jobban szeret a napsugár. Ő hívott ki a föld alól, ő emelt föl a magasba, szép színedet rád lehelte, gyöngyszem magvad megérlelte, megizente, hogy fonjanak koszoruba, vigyenek be a templomba. A fűr helyett az orgona, fiúk, leányok s minden hívő éneklése kedves neked. Te dal mellett születél, daltól nőttél és megértél s úgy is kívánsz élni tovább.

Te hallhatod urimáját. Te érted a buzgó kérést, megadod a jó kenyeret minden napra.

Buzakalász Istenáldás. Én szeretlek, magasztallak. Az Istennek meghálállak.

Leányoknak legszebb ajándék : Szívemet hozzád emelem ... női Imádságos könyv. Kapható a kiadónál.

TŰZHELY MELLETT.

„Az atyák nagy számot adnak azért, hogy a fiokat nagyobb gondviseléssel nem nevelik!“*

Irta: Péter Lajos.

(Dávid Ferencz-Egyleteink szives figyelmebe!)

Csaknem egy esztendeje már, hogy Segesváron a Petőfi szellemétől ihletett magyarság ajkáról elhangzott a szent fogadás: „*Vagyonunkat s ha kell életünket hitvallásos iskoláinkért!*“ Akik e szép és fölemelő jelenetnek tanúi valánk, hinni és bizakodni kezdetünk, hogy felekezeti iskoláinkat, az erdélyi magyarságnak e végvárait a poklok kapui sem dönthetik meg! A megnyilvánult lelkesedés láttára ki ne bizott volna abban, hogy iskoláink fennállása időtlen időig biztosítva van? Ki ne hitte volna szentül, hogy e'szedett alapítványi birtokainkat a hívők áldozatkészségének soha el nem apadó forrása fogja helyrepótolni? Sokan hittük, szentül hittük ezt!

De mily végzetesen, mily elszomorítóan tévedtünk! Ugy látszik, számításon kívül hagytuk, hogy akik fogadást tettünk, s akikre e szent fogadás alapítva volt: *magyarok vagyunk!* Sajnos, úgy történt most is mint annyiszor. A szent fogadás elhangzott, az idő eljárt, de a lelkesedés lángja csak olyan magyar szalmalángnak bizonyulnak, amelynek hirtelen ellobbanó tüze nem volt képes a közöny és önzés fagyát a lelkekről leolvasztani! Akárhogy szépítgesük is a dolgot, még sem tagadhatjuk, hogy a főpásztorok és egyházi főhatóságok felhívásai legtöbb helyen sikert fülekre találtak; a követendő szép példák követők nélkül maradtak és ma, hónapok múltán még rosszabbul állunk, mint valaha! Némelyek reménytelenül és csüggetegen, mások meg ölbetett kezekkel, rideg közönnyel nézik a felekezeti iskolák ellen intézett szakadatlan ostromot.

E sorsdöntő órákban mélységes szomorúsággal kell megvalanunk, hogy az a szekér, melynek a kulturháborúhoz is multhatatlanul szükséges anyagi eszközöket kellene hoznia, a hivatalos utakon veszedelmes kátyuba jutott. És még elszomorítóbb, hogy a segítséget hozó szekér megérkezése egyhamar nem is remélhető, mert ahelyett, hogy együttes erővel, egyszerre fognánk annak kiemeléséhez és gyors elindításához, egymásra háritgatjuk a munka nehezét és a sikertelenség gyalázatát. Pedig ha valaha igaz volt a közmondás, hogy *kétszeresen segít az, aki gyorsan nyújt segílyt*, most bizonynyal igaz, meri könnyen lehetséges, hogy a felekezeti iskolák ma-

* A kereszturi D. F. E.-ben tartott felolvasás.

holnap még attól a gyöngé erőforrástól is elesnek, amely eddig a magasabb iskolai díjak szedéséből számukra csörgedezett.

Épen ezért minden egyes hívünknek, minden faji és egyházi szervezetünknek össze kell fognia, hogy — amíg nem késő — *felekezeti iskoláink fennállását legalább anyagilag biztosítsuk!*

Fölvetem tehát a kérdést, hogy ha az egyetemes adózás szent ügye a hivatalos utakon elakadt, nem kellene-e más irányban is próbálkoznunk?

Ha a helyi vezetők: papok, tanítók kifáradtak a kétségtelenül nehéz küzdelemben, fogianak össze megsegítésükre egyházunk többi buzgó fiai és lányai, kik a Dávid Ferenc neve és lobogója körül tömörültek szervezetbe! Kezdődjék meg mindenfelé, — ahol még el nem kezdődött, — a felvilágosítás és meggyőzés, de legfőképen a példaadás munkája! *Példaadónk legyen Dávid Ferenc, aki életét áldozta hitéért!* Méltatlan gyöngé utódok volnánk, ha — semmibe véve egyháztörténelmünknek ama tanítását, hogy *iskolában él az egyház,* — még jövedelmünk csekély hányadát is sokallanók odaadni érte! Kétségbeejtő lenne ha csakugyan nem tudnók hiveinkkel megértetni, hogy iskoláink élete vagy halála megpecsételi hitünk, szent vallásunk és magyar fajunk sorsát is! Ha így volna, akkor valóban mi vagyunk e földgöyöbűsnek széthullásra, pusztulásra megérett nemzete!

De bármily szomorúak is eddigi tapasztalataink, félre a kishitűséggel! Egyes vidékeken már most is kedvezőbb a hangulat és az eredmény, mint eleinte. Épen ezért még mindig biznunk kell, hogy egyetértő körültekintéssel vezetett lelkes mozgalom minden egyházkörünkben diadalra viheti az egyetemes adózás kátyuba jutott ügyét. A feladat kétségtelenül nehéz; nehezebb, mint sokunk előtt látszott. Megoldása szűs kitartást, erős önbizalmat kíván. De mindnyájunknak mindent meg kell próbálnunk abban a tudatban, hogy siker esetén meglesznek az anyagi feltételek iskoláink fenntartásához. Egyelőre ez a fődolog.

De van ezenkívül más nagy feladat is. Iskoláink fölött tán még az anyagi gondoknál is sötétebb felhők kezdenek tornyosulni. A változott viszonyok között székeiy népünknel teljesen megcsappant a tanítási kedv, úgy, hogy *iskoláinkat a legnagyobb veszedelem: a teljes elnépielenedés fenyegeti!*

Annyi bizonyos, hogy az impérium-változás következtében a hivatalnoki pályák kapui csaknem teljesen bezáródtak az erdélyi magyar ifjuság előtt. De kérdem, kedves olvasók, ok-e ez arra, hogy ezentul a módosabb szülők se részesítsék gyermekeiket középiskolai nevelésben és oktatásban? Nincs-e még nagyobb szükségünk öntudatos, művelt ifju magyar nemzedékre, mint eddig? Aztán az ipari és kereskedelmi pályák uj hazánkban is hozzáférhetőek a magyar ifjak számára. Magyar szülők, magyar ifjak, ne idegenkedjetekek többé a pályáktól! Ha uj államalakulások nem keletkeztek volna, abban az esetben is előbb-utóbb meg kellett volna változtatnia a ma-

gyarságnak 'veleszületett urhatnám-gondolkodását! Ha boldogulni akar, mennyivel inkább kell módosítania világfelfogását az új államok keretein belül! Természetesen, az ipari és kereskedelmi pályák felé törő magyar ifjaknak is mindenekelőtt középfoku tanultságra és műveltségre van szükségük és legalább négy középiskolát végezniök kell, mert csak mint művelt iparosok, vagy kereskedők vehetik föl a versenyt román és szász polgártársaikkal. Hasonlóképen kívánatos, hogy földműves atyánkfiai között is minél számosabban legyenek legalább négy középiskolai osztályt végzettek. E tekintetben a felvilágosítás, meggyőzés és irányítás munkáját szintén sikerrel vehetnék kezökbe, vagy legalább kedvezően befolyásolhatnák Dávid Ferencz-Egyletünk vidéki és falusi tagozatai.

NŐK VILÁGA.

Egy 98 éves unitárius nő halt meg május 14-én Angliában. Két okból kell megemlékezzünk róla. Egyik, mert csodás hosszú életet 98 évet élt. Másik, mert ezt a hosszú életet az emberszeretetet jótékony cselekedeteivel töltötte el. Az utóbbi 60 év alatt nem mult el karácsonyi ünnep anélkül, hogy ez a nő kinek neve Hankinson Elizabeth, ne rendezett volna összejövotelt szülőkből és gyermekekből, hogy a szegények is élvezzék a karácsony örömeit. A pontosságban, baráti szeretet ápolásában, példányképe volt mindenkinek. Testileg nagyon kicsiny növésű, de annyira élénk és erős akaratu nő volt, hogy mindenki szívesen hallgatta tanácsait és utasításait. Megemlítjük, hogy a néhai rokona volt a jótékonyságáról ismert Hankinson Frigyes lelkésznek.

Virág az Urasztalon. A D. F. E. Nőkszövetsége Kolozvárt állandóan ellátja virággal az Urasztalát. Kora tavasszal minden vasárnapra vállalta egyik tag. Jó példa. Méltó követésre falun is.

Debrecenből szomorú hirt vettünk. Simák Lajosné szül. Deák Irén innen kiszakadt unitár. nőink egyike, ott buzgó presbyterünk, súlyos szenvedés után, hirtelen elhunyt. A megboldogultban forrón szerető anyát, hűséges, gondos feleséget sirat mélyen sújtott családjá. Alig pár hete egyetlen leánya menyegzőjének örült boldogan s ime az öröm ragyogó sugára sötét gyászba borult. Kedvse emlékéit sokan fogják érezni. Legyen nyugalma csöndes ott a meszsi temetőben.

Az idő néha nehezen telik, néha oly gyorsan repül, hogy szeretnők megkötni, pedig egy óra mindig 60 perc, de a hosszúság vagy rövidség attól függ, hogy van-e dolgunk, mert akinek dolga van, mindig azon aggódik, hogy mindjárt vége a napnak. Sok időt veszteget el az ember amiatt, hogy nem osztja be a munkáját.

Az iskolai siker érdekében!

9. Felsőbb osztályokban (V—VI.) nemcsak a fogalmazási, hanem a szépirási gyakorlatokat is diktálandó írkába végeztessük a betűk arányosítására szoktatásért.

10. Dolgozatokból inkább keveset végeztessünk, de a hibákat kijavíttassuk.

11. Ne annyira másolási, mint önálló és főleg gyakorlati fogalmazványokat készíttessünk.

12. Igen jó fogalmazási gyakorlat, ha egy-egy tanuló felváltva az iskolai táblánál ír s a többi a füzetben, máskor az egész figyel s ugyanakkor a hibákat kikerestetik.

13. Mondatrészek kikeresésénél helyesebb előbb az állítmányt s az alanyt azután kerestetni, mivel utóbbi gyakrabban is hiányzik. Különben nem annyira a boncoló elemzés, mint összerakás a helyes.

14. Olvasás tanításánál a hangos, eleinte szótagos összekapcsolást gyakoroltatni, nem engedve meg a magukban hangoztató és silabizáló rendszer meghonosodását. Valamint ne engedjük meg az utánhangoztatást. (Szó vége utáni *e* nyögő vagy éneklő hanglejtsést.) Ennek s az utolsó szótag felkapásának ellensúlyozására legjobb mód a magyar nyelv hanglejtsésének megfelelően, általában az első szótag hangsúlyozásának kellő érzékeltetése, megszoktatása, amikor önkénytelen elmarad a jelzett hiba.

15. Olvasásnál (a II. osztálytól kezdve) és éneklésnél felállani a szabadabb lélegzésért. Éneknél hátul össze lehet kulcsoltatni a kezeket.

16. Éneknél kész beállítású segédeszközt használni, hol a tanítónak nincs kellő zenehallása.

17. Általában világi éneket is tanítsunk, ne csak egyházit!

18. Betanított éneklésnél tanítók ne énekeljenek. Inkább kevesebbet, de azt önállóan énekeljék a tanulók.

19. Számlásnál később több gyakorlati példával, mint pusztán számokkal dolgoztassunk, még pedig úgy, hogy a gyermek találja ki a művelet nemét s ne a tanító mondja meg, hogy szorozd meg vagy oszd el stb.

20. Szorzótáblánál nincs gyakorlati haszna az ilyszertű gépességnek: mond el a 6-szorost stb.

21. Szorzásnál először pl. egy árának a többszörösével, osztásnál az egészben egy árának a keresésével kell érzékeltetni s az eredményt az alapon hozatni ki, nem az eredményt mondatni meg először s azután a megokolást. Például következetesebb, érzékeltetetőbb: 1 füzet 6 L, 5 füzet 5×6 L, ami = 30 L, mint fordítva, hogy 1 füzet 6 L, 5 füzet = 30 L, mert $5 \times 6 = 30$. Ugy az osztásnál: 30 L.-ből annyi füzetet tudunk venni, ahányszor a füzet ára a 6 L megvan a 30-ban, mint fordítva, hogy: 30 L.-ből 5 füzetet tudunk venni, mert $5 \times 6 = 30$ stb.

22. Nem helyes pl. ilyen általános vonatkozású kérdést adni, hogy tudsz-e valamit mondani a lóról, mert akkor akármit mond

róla, el kell fogadjuk; hanem a kérdést úgy kell intézni, hogy arra csak egy helyes feleletet lehessen adni s az olyan lesz, amilyen irányba tudakozódunk. Például: Mire használják a lovat? stb. stb.

23. Feleltetésnél a fegyelmezés szempontjából jobb össze-vissza szólítani s nem sorba menni fiúk és leányok szerint.

24. Ha a tanító nem tulhangosan, de érthetően beszél, jobban fegyelmez általa, mintha tulságosan kiabál, mert a gyermek jobban rá van utalva a figyelésre, azonkívül saját magát is kiméli ezáltal. Különbösen is sok beszédet megtakaríthat, ha az általános azon szokás helyett, hogy a feleleteket utánmondja — hallgat, a kikérdezések idején meg a tanulót beszélteti s nem ő beszél.

25. Kérdést előbb az egész osztályhoz intézni s azután szólítani feleletre.

26. Feleleteket fennakadás esetén nem előmondással vagy egyes szavaknál az első szótag beindításával, hanem rávezető kíségető kérdéssel kell irányítani.

27. Tanításkor az osztály előtt lenni, honnan az egészet szemmel lehet tartani s ne közéjük vagy hátuk mögé kerülni.

28. Általában minden lehető szemléltetni kell, mert ha igaz, hogy az ismétlés a tudományok anyja, sokkal igazabb, hogy a szemléltetés a megalapozás egyik főgyökere.

A felsorolt módszeres eljárásokon kívül, a rendtartás minél megfelelőbb módon való keresztülvihetése szempontjából, az alábbi javasolni valóim lennének:

29. Ugy a fejlődő gyermekcsereg, mint munkaidejét az iskolában töltő tanító legfontosabb érdeke, hogy a tanterem minél tisztább legyen. Sajnos, e követelmény nem nyer kielégítést általában. Sok helyen a türehetlenségig elhanyagolt állapot van. Ahol az egyház-községnek nincs módja a baj orvoslására, ott a tanítók olyanformán segíthetnek e nehézségen, hogy a műsoros multságok előkészítését olyan feltétellel végezzék, hogy a jövedelemből kikötött összeg iskola tisztogatási célra és felszerelés pótlásra fordíttassék. Ahol lehet, igen jó a padlóolajozásig is eljutni.

30. Lábtörőkről, lábkaparókról feltétlen szükséges gondoskodni, amit fából háziag is meg lehet készíttetni.

31. Szükséges volna minden minden iskola részére az intézkedések bejegyzésére szolgáló látogatási napló.

32. A naplók okmányok lévén, elengedhetetlen kellék: azok összevarrása, lepecsételése, aláírása és tinaival való vezetése.

33. Ahol az osztályzat elmarad, a megokolás bevezetése szükséges.

34. Az elhanyagolt illemhelyek rendbehuzása és tisztántartása egészségi, erkölcsi és illem szempontjából egyformán fontos követelmény.

Akik a felsoroltakból valamit haszonnal tudnak értékesíteni s oly szívesen fogadják, mint amily készséggel juttatom, örömet szenvednek vele; ahol nincs szükség rá, ott annál örvedetesebb az állapot, mely boldog tudat még megnyugtatóbb. (Vége.)

Kolozsvár, 1923. május 23.

Patakfalvi Zsigmond, tanító.

Levél Angliából.

A Britt és Külföldi Unitárius Társulat minden évben májusban tartja közgyűlését. A jelen évi közgyűlés elhatározta, hogy a társulat külföldi levelező tagjainak üdvözlét küld. Erdélyben Ferencz József püspök ur és lapunk főszerkesztője kaptak ilyen levelet, melyet lapunk olvasóival közlünk, miután az egyben egyházunknak és minden unitáriusnak szól. Olvassa mindenki gondos figyelemmel és merítsen belőle önbizalmat és kitartást a küzdelmes nemes munkára.

1923. május 28.

Kedves Boros professzor ur!

A Britt és Külföldi Unitárius Társulat Londonban, Essex Hallban tartott évi gyűlésen Jones Sidney C. ur elnöklete alatt egyhangulag és lelkesedéssel határozta, hogy a Társulat tagjai és barátai üdvözlétét fejezzük ki Önnek és a vallás szabadsága ügyében Önnel együtt munkálkodó atyafiaknak; egyben kifejezte azt a reménységét is, hogy lelkesítőleg fog hatni az a tudat, hogy Angliában szeretettel és büszkeséggel gondolnak Önökre.

A világ nagy fölfordulása a legjobbak szívét és a legbölcsebbek elméjét izgalomban tartja. Minden ország haladó, szabad-elvűen gondolkozó és vallásos vezetőinek elsőrendű feladata mindent megtenni a nemzetek közötti egyetértés és jóakarát szelleme elősegítésére. Valameddig nem Isten akarata uralkodik e földön, mindaddig nem lesz állandóságuk a kormányoknak és nem lesz őszinte barátság a népek között.

Minden jót kívánva, maradok híve

Mellone S. H.
titkár.

Unitáriusok jöjjetek hozzánk. Az amerikai presbiteri püspöki egyháznak egyik jeles címz. püspöke előadást tartott Bostonban az unitárius lelkészek gyűlésén. A kedves és liberális gondolkozású férfi sok szépet mondott el az unitáriusokról és végül azt a tanácsot adta nekik, hogy lépjenek be az ő püspöki egyházába. Ugy látjuk amerikai lapjainkból, hogy az unitáriusok erre nem hajlandók számos okból, de különösen azért sem, amint ismert barátunk Speight bostoni lelkész mondja, mert az unitáriusok nem önként hagyták el a nyáját sem Amerikában, sem Angliában, hanem kitűzték őket és megtagadták a testvéri viszonyt. De másfelől azért sem, mert a püspöki egyház most is minden héten elismételi az eretnekek elleni átkot, mert Krisztusnak Istengyanánt imádatát követeli. Ezért már oly sokat szenvedtek, hogy inkább csak megmaradnak amellett, hogy Jézus is ember volt, bámulatos reformátor, de igazi és egészen emberi lény, aki emberi voltában nagy dolgokat végzett az emberiség javára, de kérdés, hogy elégnék tartanók-e amit tett és tanított, ha valóságos Istent látnánk benne. Hidjünk az Atyában és kövessük Jézust, aki testvérünk és barátunk.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

EI kell olvasni: *Sokan vannak* a hátrálékosok legjobb embereink közül, legjobb egyházközségeinkben. Mult évben buzgolkodó *lelkészeink, gyűjtőink* szíveskedjenek a f. évi díjak fizetéséről gondoskodni. Bizalom bizalmat vár.

Az unitárius zászló fenn lobog mindenik országban hol egyszer kítűzték a templom tornyára. Csodás egyetértés létesült májusban Angliában. Az összes gyülekezetek, a legnagyobb és a legkisebb is, kezét fogtak, együtt munkálnak. Amerikában valóságos forradalmi hangulat fogta meg a lelkeket Massachusettsből Californiáig. A májusi gyűléseken csupa lélek, életerő, szellemesség, önrészklet, mindenki megbecsülése, keresztény szeretet uralkodott. / ki eddig szóbeszédnek vette az unitárizmus nagy jövőjét, most saját szemével győződhetett meg hajnalhasadásáról. Erdélyben is erjeszt a kovász és minden bizó lélek látja, hogy jöni fog, mert jöni kell egy jobb kornak, mely után imádság száll föl az ég Urához.

Elnökünk báró Petrichevich Horváth Kálmán ur huzamos gyöngélgkedését, mindnyájunk örömeire már teljesen kiéptülte, egyházközéleti szereplését újból megkezdette. Az E. K. Tanács juniusi gyűlésén jelen volt és élénk figyelemmel vett részt a tanácskozásban.

Elhunytak. *Kövendi Váradi Károlyné*, sófalvi Miklós Ida, dr. Váradi Aurél ek. jogtanácsos édes anyja, a nagy idők tanuja, aki abban a ritka szerencsében részesült, hogy a költő-meteor Petőfi ajakáról hallgathatta a tordai szülői háznál a költeményeket. A példásan nemes életű és nagylelkű asszonyt a családon kívül sok tisztelője fájjalja. — *Otordai Weress Sándor* egyházi tanácsos élete 63-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt Kolozsvárt junius hó 14-én. Tordán temették el a családi sírba. Fia, leánya és népes rokonság gyászolja a kedves embert, szerető jó atyát, kiben főszerkesztőnk apatársát vesztette.

Lőrinczi Dénes manchesteri akademitánk elismerésreméltó munkát végez az angol unitárius gyülekezetekben. Predikációkat, felolvasásokat tartott, néhol vetített képekkel, a közönség megelégedésére. Augusztusban tér haza és a Dávid Ferencz-Egylet közgyűlésén (szept. 1.) felolvasást fog tartani.

Új lelkészek. A Theol. Akad. vizsg. bizottsága öt ifjút jogosított föl az unitárius lelkészivatal elfoglalására: Balázs Ferenc, Máthé Zsigmond, Pál Tamás, Pálffy Albert, Pálffy Árpád, kik tiszta jeles eredménnyel állották ki a szakvizsgát. Balázs és Pálffy Árpád a kántori képesítőt is jeles eredménnyel letették. Ugyanabból jelesen és jól vizsgázott Fazakas Sándor vadadi tanító.

Az ünnepélyes papbeiktatás csak 1854-ben kezdődött. Ekor szabályozta az E. K. Tanács a mai eljárási formát. Az aranyostordai kör 1922-ben a Gálfi András beiktatásakor Alsó-felső-szentmihályon azt a szép és megható eljárást vette gyakorlatba, hogy

miután a beiktatott lelkész a szószékről leszállott, a kör összes lelkészei palástosan kiállanak az Urasztal körül s egyik megbízott lelkész az új kartársat köszönti, testvéries egyetértésre, bizalomra és kartársi szeretetre hívja föl és erről köri lelkésztársai nevében biztosítja. Az új lelkész megköszöni a baráti üdvözlést és ígéretet tesz a kartársi hűségre és a közös szent célnak megfelelő munkálkodásra. Ezt kézfogással erősítik meg. Remélhető, hogy ezt a nagyon megható eljárást mindenik egyházkör gyakorlatba veszi.

Izgalmas napokat éltek középiskoláinkban nemcsak a tanulók, hanem a tanárok és az intézőség is, mert a kormány-rendeletek a tanév végén olyan intézkedéseket tartalmaztak, amelyek a magántanulóktól megvonták a vizsgázás jogát, a leányokat mind magántanulónak nyilvánította és írásbeli, meg szóbeli külön vizsgára utalta. Sok izgalom után mégis eredményt értek el.

Dr. Carpenter az unitárius világ egyik fő büszkesége, egyházunkat 1910-ben a Dávid Ferenc nagy ünnepén meglátogatta volt s azóta is állandóan szíven hordozza nem egész nagyon könnyű sorsunkat. Történelmünk egykori megírója az ő nevét sok helyen föl fogja jegyezni. Segítségére kívánunk lenni a következő adatokkal: Dr. Carpenter 1901-ben lett az oxfordi egyetem magistere (M. A.) Ez a doktorátusnak jó részt megfelel. Azóta hat doktorátust kapott: 1904-ben theologiai (D. D.), 1906-ban filozófiai (D. Litt.), 1908-ban theologiai (D. D. Glasgow), theologiai (Jena), 1909-ben theolog. (Genf), theologiai 1923 (Oxford).

Angol vendégeink voltak április hónapban Lawrence ur és Hankinson. Az E. K. Tanács ülésén megjelentek, hol a püspök ur meleg üdvözlését a főjegyző tolmácsolta s Lawrence ur az Inquirerben kedves levélben emlékezik meg róla. Elmondja, hogy Tordán néhai igazgatónk Major Sándor özvegyét lakáshoz segítették. Meglátogatták Budapesten az egyetemi hallgatók otthonát, Budakeszin a gyermekkórházat, melyeket angol és amerikai segélyből tart fenn Hankinson.

Figyelemezte az E. K. T. elnöksége lelkészeinket és híveinket, hogy Amerikába sem hivatalos sem magánügyben levelet ne küldjenek a püspök ur vagy a missziói bizottság kikérülésével, a kik szívesen állanak szolgálatra minden ügyben.

A keresztesítés fontosságát az E. K. Tanács amnyira értékeli, hogy az iskolába beiratkozóktól keresztesítési bizonyítvány előmutatását követeli meg.

Harangszentelés Sepsibodokon. Szerény keretek között avatták fel a közös áldozatkészségből vásárolt új harangjukat. A felavató imát: Göncz Mihály laborfalvi lelkész, esperesi kiküldött tartotta. Felavató beszédet pedig a 34. zsoltár 12. v. alapján: Végh Benjámin árkosi lelkész mondott. A harang beszerzésének történetét, valamint az áldozatkészség megnyilatkozását: Bíró István beszolgáló lelkész ismertette. Érdemes megemlíteni, hogy ez a 100 lelket sem számláló gyülekezet rövid félév leforgása alatt csaknem 13.000 leut

hozott össze e célra. E sikerben részes minden egyháztag, különösen pedig Orbán Ferenc a lelkes és fáradhatatlan gondnok. Követésre méltó!

A D. F. E. munkálkodik. *Orgonaszentelés és D. F. Egyleti gyűlés Kőkösben.* (Mult számunkra elkésve érkezett. Szerk.) Szép és lélekemelő orgonaszentelő ünnepségnek voltunk tanúi május 6-án Kőkösben nagy gyülekezeti jelenlétében. Az ünnepélyt Régeni Áron árkosi énekvezér-tanító az orgona akkordjaival nyitotta meg. A gyülekezeti éneke után József Lajos esperes áhítatos imájával emelte lelkünket Istenhez; felolvasta a főt. Püspök urnak üdvözlő iratát. Régeni Juliska k. a. énekelt kellemesen csengő hangon, Régeni Áron kísérete mellett. Dr. Boros György püspökhelyettes a 68. zsoltár 5. v. alapján tartott szép gondolatokban bővelkedő, magas szárnyalású felavató beszédet. Benedek Gábor helybeli lelkész ismertette az orgona beszerzésének történetét. A D. F. E. háromszékköri főkja tartotta gyűlését ugyancsak a templomban. Elnöki megnyitó Utó Sándortól; Schubert: A tengeren, előadták Kratofil Dezső (orgona) és Király Lajos (hegedű); Szemlei Ferenc: „A tanító“ c. költeményét szavalta Csefkő Éva; Schubert: Die Treumerer, előadták Kratofil Dezső (orgona) és Király Lajos (hegedű); felolvasást tartott dr. Benke János körorvos a fertőző betegségekről; Várad Antal: „Az Ur ítélt“ című melodramát művésziessé adták elő József Kálmán és Kratofil Dezső; elnöki bezáró, melynek keretében dr. Boros György egyh. főjegyző, a D. F. E. üv. alelnöke lelkes szavakban emlékezik az egyház-községi fiókegyletek szervezésére és megalakítására. Mindkét ünnepség a teljes siker jegyében folyt le.

Kelemen Lajos Szováton. Kiváló ifju történetírónk két nagy-jelentőségű utjáról akarunk beszámolni. A mult nyáron Szováton tartott köri közgyűlés alkalmával a templomot zsufolásig megtöltő gyülekezeti előtt igen érdekes előadást tartott a templom és község multjáról. A régi gótizlésű templom formájából, beosztásából és méreteiből a megközelíthető pontossággal meghatározta az építés idejét, majd az épületen levő különböző címerekből s szobormaradványokból az építető és fenntartó pátronuscsaládokat. Fejtegetései során részletesen megemlékezett azokról a küzdelmekről, melyekben gyakran volt részük az itteni unitárius híveknek egyes hatalmaskodó birtokosok s mások részéről anyagi és lelki ügyekben. Lelki gyönyörűség volt szemlélni az egyszerű nép érdeklődését. — F. évi pünkösdi másodnapján a helybeli Dávid F. egylet által rendezett műsoros estélyen ismét szerencséje volt a szováti közönségnek Kelemen Lajoshoz. Ez alkalommal arról győzte meg hallgatóit, hogy ép oly jó humorista, mint historikus. A régebbi magyar színészetből dolgozott fel egy vidám jelenetekben és ötletes fordulatokban gazdag történetet „*Hamlet Szászrégenben*“ címen, melynek főhőse a sokaktól általánosan ismert Kiss Soma volt. A szellemes felolvasás egészen lebilincselte a felekezeti iskola nagytermét megtöltő helybeli és

vidéki közönség figyelmét. A közvetlen és élvezetes előadás felejthetetlen lesz azok előtt, kik a népszerű tudóst ez alkalommal is hallgathatták. Hála és elismerés Kelemen Lajosnak. Az estélyen az egylet részére adakoztak: Mózes Károly 200, Kun Sándor, Deák József, Mágner Sándor 100 — 100, özv. Bede Emilné 50, Kelemen Lajos, dr. Nagy János, Kun Mór, Filep Árpád, Antónia Mihály 40-40, Binder Albert 30, Kovács Elek, Tóth Simon, Kathonay Gábor, Bodor Dániel, Tóth Sándor, Róth Ferenc, Csete Sándor, Czibre János 20—20; többen 5—10 leit. Tiszta jövedelem 810 lei. Köszönetet mondunk a kegyes adakozóknak, a műsorban közreműködőknek Vassné Kun Irén özvegys., Kelemen Lajos, Ürmösi Jenő, Kory József uraknak és az összes helybeli szereplőknek.

Mészkon a Dávid Ferenc egylet f. évi január hóban 40 taggal megalakult. Elnök: Gálffy Zsigmond lelkész; alelnök: Komáromy Márton tanító, tükár: Kardos András, jegyző: Gálffy Tamás. Az új fiók-egylet a tél folyamán 4 vallásos délutáni összejövetelt tartott, melyeken szabad előadást tartott Gálffy Zsigmond lelkész, egy alkalommal Komáromy Márton énekvezér-tanító és egy alkalommal felolvasott Komáromy Mártonné okl. tanítónő, mindannyiszor énekelt az egyházközség férfi és női énekkara. Szavaltak: egy alkalommal: Gálffy Irén, Gálffy Ida, Gálffy Klára, Kereki Gizella, Gálffy Judith, két alkalommal: Csongvai Eliz, Halmágyi Jolán, Halmágyi Ida, Borbély Eszti, Nagy Ilus és Kardos Erzsike.

Csehszlovákia köztársaság elnökének dr. Massaryknak a felesége unitárius volt Amerikából. Most, hogy a nagyszony meghalt, az Amerikai Unitárius Társulat évi közgyűlése a következő részvétet fejezte ki: A Társulat elismerését nyilvánítja azért a hűségért, melyet Massarykné asszonyság egész életében tanusított az unitárius vallás iránt és halála alkalmából Massaryk elnök urnak a nagy csapás alkalmából őszinte részvétét fejezi ki.

Kitünő jó példa! Amerikában a fók társaság t. i. a gyümölcsfa-egylet jutalmat tűzött ki a városoknak és megyéknek. A jutalmat Winnebago megye (Illinois állam) nyerte, mert ott április hónapban 17.000-en ültettek fát. Legnagyobb részét iskolásgyermekek. A Berde-jutalomra pályázóktól is azt szerelnők olvasni, hogy hány fát ültettek és hányat oltottak. Száz leu jutalmat nem érdemel, aki legalább száz új gyümölcsfával nem gazdagítja faluját.

Iskola látogatás. Az egyházi főhatóság megbizásából az Aranyos vidékén: Alsó- Felsőszentmihály, Mészkö, Szind, Torockó, Torockószentgyörgy; Kolozs-Dobokában: Magyarzovát; Küküllői-körben: Bethlenszentmiklós, Dombó, Dicsőszentmárton, Harangláb, Magyarsáros; Marosi-körben: Buzaháza, Csikfalva, Ikland, Iszló, Jobbágyfalva, Kisadorján, Nyárádfalva, Nysztlászló, Nysztmárton, Nyomát, Szentháromság, Székelykál, Vadad; Kereszturi-körből: Rava egyházközség iskoláit meglátogatta: Patakválvi Zsigmond kolozsvári tanító. A Háromszéki-körből: Árkos, Bölön, Kálnok, Kőkös, Nagyajta, Sepsikőröspatak, Sepsiszentkirály, Szentiványlaborfalva; Kereszturi-körből: Csehétfalva, Firtosmartonos, Magyarzásokod, Szent-

ábrahám, Székelykeresztur, Székelyszentmihály, Tordátfalva; Udvarhelyi-körből: Oklánd és Vargyas iskoláit pedig meglátogatta: Régeni Áron árkosí tanító. [Emnek hatása alatt készült P. Zs. közölt cikke.

Tornaünnepély. A kollégium ifjusága (leányok és fiuk) szépen sikerült tornaünnepélyt rendezett vasárnap (jun. hó 10-én) délután. A szabad- és szergyakorlatok után érdekes atlétikai számok és játékok következtek. A főverseny eredménye: I—IV. o.: 1. Érsek Elek III. 12 ponttal, 2. Király István IV. 19 p., 3. Kovács Gyula IV. 10 p.; V—VIII. o.: 1. Nagy Domokos VIII. 26 p., 2. Székely János VIII. 19 p., 3. Horváth-Toldy István VIII. 15 p. Az ünnepély végén Vári Albert vallásánár tartott beszédet, majd Ferencz József főpásztorunk meleg szavakkal zárta be az ünnepélyt. László Gyula tornatanár az évzáró tornaversenyen győzteseknek nyilvánított tanulók jutalmazására gyűjtött: 4615 leut, 55 drb. könyvet, 29 drb. érmet, 4 drb. ékszert és dísztárgyat. Útó Lajos az Apolló-körrel és az énekkarral közreműködött a felvonulásnál és a szabadgyakorlatok bemutatásánál. Nagy közönség élvezte a tornász-ifjuság szép és gondos bemutatkozását és elismerte László Gyula tanár fáradozását.

A „Tizenegy“-ek könyve megjelent. Üde mint a tavaszi hajnal, kedves mint az első meleg napsugár, szeszélyes mint az áprilisi szél. Ha eljön a nyaru lesz még gyümölcse is. A prózákat és verseket irták: Balázs Ferenc, Dobai István, Finta Zoltán, Jakab Géza, Jancsó Béla, Kacsó Sándor, br. Kemény János, Maksay Albert, Mihály László, Szentiványi Sándor, Tamási Áron. A képeket rajzolták: Ács Ferenc, Dévai Margit, Jeddy Sándor, Kós Károly, Lengyel Sándor, Nagy Benő, Pap Domokos, Szakáts Lajos, Szopos Sándor, Tóth István és Nagy Benő. Oívasóink sok ismert névvel fognak találkozni a sorozatban.

Apátlan, anyátlan árvák Verespatakon örökbefogadót keresnek. Egyik fiu 14, másik 12 éves, egyik leány 9, másik 8 éves. Mindenik ép, egészséges.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába folyó évi április hó 18-tól június 20-ig előfizetői és tagsági díjat fizettek: Killyéni Endre, Took Balázs, József Lajos, Unitárius Egyházközség, Tana Sámuel, Gyöngyösi Károly, Novák Jánosné, Téglás Albert, Vida Géza, özv. Útó Benjáminné, id. Szabó Mózes, ifj. Szabó Mózes, Koródi Ferenc, Köntés Ferenc, József Kálmán, Bedőházy Gábor, Benedek Ferenc, Útó András, Ref. kollégium, dr. Jakab Tibor, Simon András, Incze Béla, özv. Kriza Sándorné, Szász István, Óváry Károly Sepsiszentgyörgy; Unitárius Egyházközség, Lófi Ödön Bölön; Unitárius Egyházközség, Régeni György Kálnok; Unitárius Egyházközség, Benkő Árpád, Végh Benjámín Árkos; Took Mózes, Darkó Lajos, Erdős Mihály, Taar Géza, ifj. Fűrész János Nagyajta; Kádár Sándor, Székely Kelemen, Unitárius Egyházközség, Kiss Gyula Sepsikőröspatak; Unitárius Egyházközség, Gál Mózes, Sükösd Farkas Sepsiszkirály; Unitárius Egyházközség, Benedek Gábor, Sigmond Tamás Kőkös;

Unitárius Egyházközség Laborfalva; dr. Balogh Istvánné Málnás; Unitárius Egyházközség Kilyén; Deák Jenőné Telek; id. Kelemen Ferenc Torockó; Matskásy Lajosné Kolozsvár; Árkosi Ferenc, Gagyi István, Koronka Dénes, Marosi András, Gáspár Ferenc, Fodor Tamás, Árkosi András, Balogh Samu, Uzorai Ferenc, Fehérvári István, Ferenczi József, Gálfalvi Ferenc, Hegyi Gábor, Kilyén Dénes, Fülöp Sándor, Fekete János, Koronka Péter, Koronka Ferenc Vulkán; Suka Sándor, Benczédi Lajos, Szilágyi Sándor Lupény; özv. Nyiredi Gézáne Kolozsvár; Nagy Andrásné Petrilaka; Lőrinczy János Segesvár; Ambrus Gergely Kolozsvár; Boros György Eliseni; Kriza János Beszterce; Csulak Károly Nagytalmács; özv. Borsos Imréné, Király József Kolozsvár; br. Daniel Lajos Vargyas; Gombos Eszter Székelykeresztúr; özv. Mikó Árpádné Marosvásárhely; Pálfi T. Ferenc Várfalva; dr. Albert Lőrinc Bölön; Dézsi Dénes Aranyosrákos; Ferencz József püspök Kolozsvár (60 L); özv. Végh Gyuláné Tordátfalva; ifj. Bardócz Ferenc Torda; Biró Árpád, Biró Ferenc, Gönczi Ferencné, Fodor Antal, Kovács József, Klotza András, Nemes Nagy József, Nemes Nagy Dénesné, Esztegar Józsefné, Székely István, Zlegnean Ferencné, Ürmösi Sándorné, Kövér Erzsike Abrudbánya; Vári Domokos Lókod; Unitárius Egyházközségek: Kolozsvár, Kolozs, Magyarszovát, Kide, Torda, Torockó, Torockószentgyörgy, Abrudbánya, Verespatak, Bágyon, Kövend, Aranyosrákos, Várfalva, Al-ó-Felsőszentmihály, Sinfalva, Mészkö, Csegez, Tur, Szind, Komjászeg, Petrozsény, Lupény, Adámos, Bethlenszentmiklós, Désfalva, Dicsőszentmárton, Dombó, Harangláb, Szentbenedek, Széplak, Szókefalva, Segesvár, Szabéd, Marosvásárhely, Nyárádszentkászló, Csókfalva, Hyárádszentmárton, Vadad, Székelykaál, Nyomát, Iszló, Szentháromság, Abásfalva, Derzs, Gyepes, Karácsonfalva, Keményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpéter, Homoródujfalu, Kénos, Lókod, Jánosfalva, Városfalva, Recsenyéd, Olthévíz, Datk, Alsórákos, Fogaras, Nagyajta, Brassó. — Alapítói díjban fizettek: Csutak Károly Nagytalmács, br. Daniel Lajos Vargyas, Péter Sándor Muzsna 100—100 leut. Az egyletnek ajándékozott Ambrus Gergely Kolozsvár egy darab Közhasznú Takarékpénztári részvényt 50 leu névértékben és annak beváltott szelvényeiért 14 leut. Kolozsvár, 1923. június 20-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

***Leányoknak legszebb ajándék:
„Szívemet hozzád emelem...” női
imádságos könyv. — Írta Dr. Boros
György. Kapható a legegyszerűbb
kiállítástól a legdiszesebbig a kiadó-
szivatalban.***